GENERALINIO ADVOKATO
PEDRO CRUZ VILLALÓN IŠVADA,
pateikta 2015 m. rugsėjo 8 d.[1]

**Byla C-489/14**

**A**
**prieš**
**B**

**(High Court of Justice (England and Wales), Family Division (Jungtinė Karalystė) pateiktas prašymas priimti prejudicinį sprendimą)**

„Prašymas priimti prejudicinį sprendimą — Teismų bendradarbiavimas civilinėse bylose — Jurisdikcija ir teismo sprendimų, susijusių su santuoka ir tėvų pareigomis, pripažinimas bei vykdymas — Reglamentas (EB) Nr. 2201/2003 — Lis pendens — 16 ir 19 straipsniai — Separacijos byla Prancūzijoje ir santuokos nutraukimo byla Jungtinėje Karalystėje — Teismo, į kurį kreiptasi pirmiausia, jurisdikcija — „Nustatytos“ jurisdikcijos sąvoka — Separacijos bylos nutraukimas nepateikus prašymo priimti sprendimą per teisės aktuose nustatytus terminus — Prašymo nutraukti santuoką pateikimas Prancūzijoje iš karto po separacijos bylos nutraukimo — Negalėjimo iškelti santuokos nutraukimo bylą Jungtinėje Karalystėje dėl dviejų valstybių narių laiko skirtumų poveikis“

1. Šioje byloje Teisingumo Teismas turi galimybę pirmą kartą labai ypatingomis aplinkybėmis, susijusiomis su Prancūzijoje vykdomos „ištuokos“ procedūros dvilypumu, išnagrinėti 2003 m. lapkričio 27 d. Tarybos reglamente (EB) Nr. 2201/2003 dėl jurisdikcijos ir teismo sprendimų, susijusių su santuoka ir tėvų pareigomis, pripažinimo bei vykdymo, panaikinančiame Reglamentą (EB) Nr. 1347/2000[2], nustatytas *lis pendens* taisykles.

2. Klausimai, kuriuos pateikė prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikęs teismas, manantis, kad nagrinėja jurisdikcijos kolizijos atvejį, kuris susiklostė vien dėl neteisėtų pagrindinės bylos atsakovo veiksmų ir kurį jis laiko apgailėtinu, iš esmės yra susiję su sąvoka „nustatyta jurisdikcija“, kaip tai suprantama pagal Reglamento Nr. 2201/2003 19 straipsnį. Tačiau nors pagrindinėje byloje iš tikrųjų kyla *lis pendens* klausimas, kaip tai suprantama minėtoje nuostatoje, būtent sąvokos „teismas, į kurį kreiptasi pirmiausia“, kaip tai suprantama pagal Reglamento Nr. 2201/2003 16 ir 19 straipsnius, išaiškinimas, turi leisti Teisingumo Teismui pateikti atsakymą į prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikusio teismo klausimus, kaip įrodysiu toliau šioje išvadoje.

1 — Originalo kalba: prancūzų.

2 — OL L 338, p. 1; 2004 m. specialusis leidimas lietuvių k., 19 sk., 6 t., p. 243; toliau – Reglamentas Nr. 2201/2003.

## I – **Teisinis pagrindas**

### A – *Sąjungos teisė*

3. Reglamento Nr. 2201/2003 16 straipsnyje numatyta:

„1. Byla teisme laikoma iškelta tada:

a) kai teismui pateikiamas atitinkamas bylos iškėlimo ar lygiavertis dokumentas, tačiau tik tuo atveju, jeigu pareiškėjas ėmėsi nustatytų priemonių, kad minėtas dokumentas būtų įteiktas atsakovui;

arba

b) jeigu minėtas dokumentas turi būti įteiktas prieš pateikiant jį teismui, kai jį gauna už įteikimą atsakinga institucija, tačiau tik tuo atveju, jeigu pareiškėjas ėmėsi nustatytų priemonių, kad minėtas dokumentas būtų pateiktas teismui.“

4. Reglamento Nr. 2201/2003 19 straipsnio 1 ir 3 dalyse nustatyta:

„1. Jeigu tarp tų pačių šalių skirtingų valstybių narių teismuose iškeliamos bylos dėl santuokos nutraukimo, gyvenimo skyrium (separacija) ar santuokos pripažinimo negaliojančia, teismas, kuriame buvo vėliau iškelta byla, savo iniciatyva sustabdo nagrinėjimo procesą, kol nustatoma pirmojo teismo jurisdikcija.

<…>

3. Jeigu nustatoma pirmojo teismo jurisdikcija, teismas, kuriame buvo vėliau iškelta byla, atsisako jurisdikcijos pirmojo teismo naudai.

Tokiu atveju šalis, kuri kreipėsi į teismą, kuriame buvo vėliau iškelta byla, gali tą ieškinį pateikti pirmajam teismui.“

### B – *Prancūzijos teisė*

5. Nors šį prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikė Jungtinės Karalystės teismas, jame nėra jokios nuorodos į pagrindinėje byloje taikytiną Jungtinės Karalystės teisę. Tačiau jame paminėtos kelios Prancūzijos civilinio proceso kodekso nuostatos, kurias čia reikia pateikti.

6. Civilinio proceso kodekso 1076 straipsnyje numatyta:

„Sutuoktinis, kuris pateikia prašymą nutraukti santuoką, visais atvejais, net ir paduodamas apeliacinį skundą, vietoj šio prašymo gali pateikti separacijos prašymą.

Draudžiama separacijos prašymą pakeisti prašymu nutraukti santuoką.“

7. Civilinio proceso kodekso 1111 straipsnyje nustatyta:

„Jeigu teismas, išklausęs kiekvieną sutuoktinį dėl santuokos nutraukimo esmės, konstatuoja, kad pareiškėjas neatsiima savo prašymo, jis priima nutartį, kuria pagal Civilinio kodekso 252-2 straipsnį gali paskatinti šalis iš naujo mėginti susitaikyti arba leisti sutuoktiniams iš karto inicijuoti bylą dėl santuokos nutraukimo.

Abiem atvejais teismas gali įpareigoti taikyti visas Civilinio kodekso 254–257 straipsniuose numatytas laikinąsias priemones arba jų dalį.

Jeigu teismas leidžia inicijuoti bylą, savo nutartyje jis nurodo šio kodekso 1113 straipsnyje numatytus terminus.“

8. Civilinio proceso kodekso 1113 straipsnis suformuluotas taip:

„Per tris mėnesius nuo nutarties paskelbimo prašyti priimti sprendimą dėl santuokos nutraukimo gali tik pradinį prašymą padavęs sutuoktinis.

Jeigu sutuoktiniai susitaiko arba per 30 mėnesių nuo nutarties paskelbimo nėra inicijuojama byla, visos nutarties nuostatos netenka galios, įskaitant leidimą inicijuoti bylą.“

9. Civilinio proceso kodekso 1129 straipsnyje nustatyta:

„Separacijos procedūra privalo atitikti santuokos nutraukimo procedūros taisykles.“

## II – **Faktinės aplinkybės, dėl kurių kilo ginčas pagrindinėje byloje**

10. A.[3] ir B.[4], abu – Prancūzijos piliečiai, susituokė 1997 m. vasario 27 d. Prancūzijoje, prieš tai pagal Prancūzijos teisę sudarę vedybų sutartį pagal visiško sutuoktinių turto atskirumo režimą. Sutuoktiniai kartu su dviem savo vaikais dvyniais, gimusiais 1999 m. liepos 27 d., 2000 m. įsikūrė Jungtinėje Karalystėje, kur 2001 m. liepos 16 d. gimė jų trečiasis vaikas.

11. 2010 m. birželio mėn. pagrindinės bylos atsakovas išvyko iš sutuoktinių bendros nuolatinės gyvenamosios vietos, ir nuo tada sutuoktiniai gyvena atskirai.

### A – *Prancūzijoje iškeltos bylos*

12. 2011 m. kovo 30 d. pagrindinės bylos atsakovas Nantero (Prancūzija) *Tribunal de grande instance* pateikė separacijos prašymą.

13. Per 2011 m. rugsėjo 5 d. ir 2011 m. lapkričio 8 d. įvykusį taikinimo posėdį sutuoktiniams susitaikyti nepavyko.

14. Todėl 2011 m. gruodžio 15 d. Nantero *Tribunal de grande instance* priėmė nutartį dėl nesusitaikymo (Nr. RG 11/04305), joje pripažino, kad sutuoktinių bendras gyvenimas nutrūko, ir nurodė, kokių priemonių būtina imtis siekiant sureguliuoti šeiminę padėtį, kol bus priimtas galutinis teismo sprendimas. Pirmiausia Nantero *Tribunal de grande instance* pareiškė, kad pagal 2000 m. gruodžio 22 d. Tarybos reglamento (EB) Nr. 44/2001 dėl jurisdikcijos ir teismo sprendimų civilinėse ir komercinėse bylose pripažinimo ir vykdymo[5] 5 straipsnio 2 dalį jis turi jurisdikciją priimti sprendimą dėl laikinųjų priemonių, būdingų separacijos bylai, ir dėl išlaikymo pareigos vykdant materialinės paramos pareigą, ir pripažino, kad yra taikytina Prancūzijos teisė. Tačiau jis pareiškė, kad neturi jurisdikcijos priimti sprendimo dėl priemonių, susijusių su vaikais, nes šiuo atveju jurisdikciją turi Jungtinės Karalystės teismai. Be to, jis leido sutuoktiniams inicijuoti bylą dėl separacijos. Jis taip pat

3 — Toliau – pagrindinės bylos ieškovė.

4 — Toliau – pagrindinės bylos atsakovas.

5 — OL L 12, p. 1; 2004 m. specialusis leidimas lietuvių k., 19 sk., 4 t., p. 42.

pripažino pagrindinės bylos ieškovės teisę neatlygintinai naudotis šeimos būstu, remiantis teise į paramą, taip pat priteisė mėnesinį 5 000 EUR išlaikymą, o pagrindinės bylos atsakovas buvo įpareigotas laikinai padengti nekilnojamojo turto paskolas ir kitas skolas. Galiausiai šis teismas paskyrė notarą, atsakingą už sutuoktinių preliminaraus turto aprašo sudarymą.

15. 2012 m. lapkričio 22 d. *Cour d'appel de Versailles* (Prancūzija), į kurį kreipėsi pagrindinės bylos atsakovas, priėmė sprendimą (Nr. RG 12/01345), juo patvirtino visą Nantero *Tribunal de grande instance* priimtą nutartį dėl nesusitaikymo.

16. 2012 m. gruodžio 17 d. pagrindinės bylos atsakovas pateikė prašymą dėl santuokos nutraukimo, tačiau šis buvo atmestas, nes 2011 m. kovo 30 d. iškelta separacijos byla, kurios jis neatsisakė, dar nebuvo pasibaigusi.

17. 2014 m. birželio 17 d. 8:20 val., t. y. pirmos dienos, ėjusios po tos dienos, kai baigėsi 30 mėnesių terminas, per kurį turi būti inicijuota byla dėl separacijos ir kurį praleidus byla nutraukiama, pirmąją valandą pagrindinės bylos atsakovas pateikė prašymą dėl santuokos nutraukimo.

B – *Jungtinėje Karalystėje iškeltos bylos*

18. Pagrindinės bylos atsakovui Prancūzijoje inicijavus separacijos bylą, pagrindinės bylos ieškovė 2011 m. gegužės 19 d. Vaikų rėmimo agentūrai (*Child Support Agency*) pateikė prašymą skirti jos prižiūrimų vaikų išlaikymą.

19. 2011 m. gegužės 24 d. ji taip pat pateikė prašymą dėl santuokos nutraukimo ir atskirą prašymą skirti išlaikymą.

20. 2012 m. lapkričio 7 d. *High Court, Family Division* atmetė pagrindinės bylos ieškovės prašymą dėl santuokos nutraukimo, taikydamas (jai sutikus) Reglamento Nr. 2201/2003 19 straipsnį.

21. 2014 m. birželio 6 d. pagrindinės bylos ieškovė *ex parte* kreipėsi į prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikusį teismą su prašymu priimti sprendimą arba iš anksto pripažinti, kad jos prašymas dėl santuokos nutraukimo, kai bus pateiktas, įsigaliotų tik 2014 m. birželio 17 d. 00 val. 01 min., t. y. tuo metu, kai nutartis dėl nesusitaikymo, kurią nagrinėjant pagrindinės bylos atsakovo Prancūzijoje inicijuotą separacijos bylą priėmė šeimos bylų teismas, neteks galios. Vis dėlto šis prašymas, kuris buvo pripažintas pernelyg novatorišku, buvo atmestas.

22. 2014 m. birželio 13 d. pagrindinės bylos ieškovė prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikusiame teisme pateikė antrą prašymą dėl santuokos nutraukimo.

23. 2014 m. spalio 9 d. pagrindinės bylos atsakovas pateikė prašymą atmesti kaip nepriimtiną 2014 m. birželio 13 d. pagrindinės bylos ieškovės prašymą dėl santuokos nutraukimo ir išbraukti bylą iš registro, remiantis Reglamento Nr. 2201/2003 19 straipsniu.

## III – **Prejudiciniai klausimai ir procesas Teisingumo Teisme**

24. Tokiomis aplinkybėmis *High Court of Justice (England & Wales), Family Division* nusprendė sustabdyti bylos nagrinėjimą ir Teisingumo Teismui pateikti šiuos prejudicinius klausimus:

„1. Atsižvelgiant į Reglamento Nr. 2201/2003 19 straipsnio 1 ir 3 dalis, ką reiškia žodis „nustatyta“ tokiomis aplinkybėmis, kai:

a) pareiškėjas byloje, pradėtoje teisme, į kurį kreiptasi pirmiausia (pirmoji byla), iš esmės nesiima jokių veiksmų po pirmojo teismo posėdžio ir visų pirma nepateikia prašymo priimti sprendimą (*Assignation*), kol nesibaigė ieškinio (*Requête*) išnagrinėjimo terminas, todėl pirmoji byla dėl suėjusio nustatyto termino nutraukiama nepriėmus sprendimo pagal pirmajai bylai taikomą (Prancūzijos) teisę, t. y. praėjus 30 mėnesių nuo pirmojo taikinamojo teismo posėdžio;

b) pirmoji byla, kaip nurodyta, nutraukiama netrukus (3 dienos) po to, kai kreipiamasi į antrąjį teismą (antroji byla) Anglijoje, todėl sprendimas Prancūzijoje nepriimamas ir nėra jokios tarpusavyje nesuderinamų sprendimų pirmojoje ir antrojoje bylose rizikos; ir

c) dėl Jungtinės Karalystės laiko juostos pareiškėjas pirmojoje byloje po to, kai pirmoji byla nutraukiama, bet kuriuo atveju gali inicijuoti santuokos nutraukimo bylą Prancūzijoje pirmiau, nei tai gali padaryti pareiškėjas [antrojoje byloje] Jungtinėje Karalystėje?

2. Konkrečiai kalbant, ar žodis „nustatyta“ reiškia, kad pareiškėjas pirmojoje byloje turi atlikti procesinius veiksmus pakankamai rūpestingai ir greitai, kad pirmoji byla būtų toliau nagrinėjama ir ginčas išsprendžiamas (teismo sprendimu arba taikos sutartimi), ar pareiškėjas pirmojoje byloje, jeigu nustatoma jo pasirinkto teismo jurisdikcija pagal 3 straipsnį ir 19 straipsnio 1 dalį, gali nebesiimti jokių veiksmų siekiant sprendimo minėtoje pirmojoje byloje ir taip lemti antrosios bylos sustabdymą ir apskritai situaciją, kai ginčą išspręsti tampa neįmanoma?“

25. Sprendime dėl prašymo priimti prejudicinį sprendimą prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikęs teismas nurodo, kad Reglamento Nr. 2201/2003 rengėjai negalėjo norėti, kad susiklostytų tokie atvejai, kaip nagrinėjamasis pagrindinėje byloje, kai dviejose valstybėse narėse lygiagrečiai vyksta keli procesai, o jų tikslas – užtikrinti, kad būtų greitai nustatyta jurisdikcija, greitai išnagrinėtos bylos ir išvengta tarpusavyje nesuderinamų teismo sprendimų.

26. Šis teismas pažymi, kad, atsižvelgiant į pagrindinės bylos atsakovo veiksmus, jis yra atsakingas už pagrindinėje byloje kilusią painiavą, kuri tęsiasi jau ketverius metus. Ne viena aplinkybė rodo jo norą sukliudyti pagrindinės bylos ieškovei pateikti prašymą dėl santuokos nutraukimo Jungtinės Karalystės teismuose. Šiuo klausimu jis nurodo, kad pagrindinės bylos atsakovas prašymą dėl santuokos nutraukimo pateikė Prancūzijoje, nors separacijos byla dar nebuvo baigta, ir tai, kad prašymą dėl santuokos nutraukimo Prancūzijoje jis pateikė pačią pirmą įmanomą valandą, kai, atsižvelgiant į laiko skirtumą, pagrindinės bylos ieškovė negalėjo pateikti tokio prašymo Jungtinėje Karalystėje.

27. Prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikęs teismas taip pat pažymi, kad priėmus 2012 m lapkričio 22 d. *Cour d'appel* sprendimą, kuriuo patvirtinta nutartis dėl nesusitaikymo, pagrindinės bylos atsakovas nesiėmė jokios iniciatyvos, kad separacijos byla Prancūzijoje būtų toliau nagrinėjama, ir tiesiog laukė, kol ji bus nutraukta, kad galėtų pateikti prašymą dėl santuokos nutraukimo. Šiomis aplinkybėmis teismui kyla abejonių, ar Prancūzijos teismo jurisdikciją galima laikyti „nustatyta“, kaip tai suprantama pagal Reglamento Nr. 2201/2003 19 straipsnį. Šiuo klausimu jis pateikia pagrindinės bylos ieškovės argumentus, kad nepakanka vien pareikšti ieškinį teisme. Ieškovui turi būti nustatyta pareiga elgtis rūpestingai ir greitai, kad santuokos nutraukimo bylų nagrinėjime dalyvaujantys asmenys neturėtų galimybės pasinaudoti „itališkosios torpedos“ metodu siekdami pakenkti sparčiam ginčų nagrinėjimui.

28. Tačiau prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikęs teismas nurodo, kad tokiu aiškinimu nukrypstama ne tik nuo Reglamento Nr. 2201/2003 19 straipsnio formuluotės, bet ir nuo teismo praktikos, susijusios su 2012 m. gruodžio 12 d. Europos Parlamento ir Tarybos reglamentu Nr. 1215/2012/ES dėl jurisdikcijos ir teismo sprendimų civilinėse ir komercinėse bylose pripažinimo ir vykdymo [6], visų pirma nuo Sprendimo *Gantner Electronic* [7], kuriame Teisingumo Teismas nusprendė, kad „*lis pendens* situacija susiklosto nuo to momento, kai buvo galutinai kreiptasi į dviejų susitariančiųjų valstybių teismus, t. y. dar prieš atsakovams galint pareikšti savo poziciją“.

29. Galiausiai prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikęs teismas nurodo, kad, remiantis jo bylos medžiagoje esančia informacija apie Prancūzijos teisę, prašymą priimti sprendimą dėl separacijos per tris mėnesius gali pateikti tik pareiškėjas.

30. Tačiau nors atsakovas pagrindinėje byloje nurodė, kad neprašė priimti sprendimo dėl jo ir pagrindinės bylos ieškovės separacijos, nes norėjo, kad santuoka būtų nutraukta nepratęsus procesinių terminų, vis dėlto jis niekaip nepaaiškino, kodėl neatsiėmė savo prašymo dėl separacijos, ir tai įrodo jo norą kuo ilgiau neleisti pagrindinės bylos ieškovei prašyti nutraukti santuoką Jungtinėje Karalystėje, kad visus ginčijamus klausimus kuo anksčiau galėtų išspręsti vienas teismas.

31. Prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikęs teismas taip pat prašė Teisingumo Teismo šią bylą nagrinėti taikant pagreitintą procedūrą pagal Teisingumo Teismo procedūros reglamento 105 straipsnio 1 dalį.

32. Teisingumo Teismo pirmininkas 2015 m. sausio 13 d. nutartimi šį prašymą atmetė. Vis dėlto pagal Teisingumo Teismo procedūros reglamento 53 straipsnio 3 dalį jis nusprendė suteikti šiai bylai pirmenybę. Pagal Procedūros reglamento 95 straipsnio 1 dalį Teisingumo Teismas taip pat laikėsi prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikusio teismo taikyto šalių anonimiškumo.

33. 2015 m. gegužės 18 d. pagrindinės bylos atsakovas pranešė Teisingumo Teismui, kad pripažįsta prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikusio teismo jurisdikciją ir sutinka su ja, tačiau apie tai jis nepranešė nei prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikusiam teismui, nei Prancūzijos teismui. 2015 m. gegužės 21 d. raštu Teisingumo Teismas šią informaciją pateikė prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikusiam teismui ir pagrindinės bylos ieškovei.

34. Pagrindinės bylos ieškovė, Jungtinės Karalystės vyriausybė ir Europos Komisija pateikė rašytines pastabas. Pagrindinės bylos ieškovė ir Komisija taip pat buvo išklausytos 2015 m. birželio 1 d. vykusiame viešame posėdyje.

## IV – **Teisingumo Teismui pateiktos pastabos**

### A – *Pagrindinės bylos ieškovės pastabos*

35. Pagrindinės bylos ieškovė teigia, kad sutinka su prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikusio teismo išvadomis ir jas pakartoja. Kaip ir šis teismas, ji pirmiausia apgailestauja dėl teismo, kuris turi jurisdikciją santuokos nutraukimo ir sutuoktinių turtinių teisių srityje, neįprastos padėties, nes jis neturi galimybės perduoti bylą nagrinėti teismui, galinčiam tai padaryti geriausiai, taikant *forum non conveniens* išimtį, skirtingai nei bylose, susijusiose su tėvų pareigomis [8], ar skirtingai nuo to, kas šiuo metu dėl civilinių ir komercinių bylų numatyta Reglamente Nr. 1215/2012 [9].

6 — OL L 351, p. 1.

7 — C-111/01, EU:C:2003:257, 27 punktas.

8 — Žr. Reglamento Nr. 2201/2003 15 straipsnį.

9 — Žr. 33 ir 34 konstatuojamąsias dalis bei 32–34 straipsnius.

36. Be to, ji taip pat skundžiasi dėl galimybių piktnaudžiauti (toks piktnaudžiavimas būdingas pagrindinei bylai), kylančių dėl Reglamento Nr. 2201/2003 19 straipsnyje įtvirtintos *lis pendens* taisyklės taikymo, kai bylą inicijavusi šalis nėra niekaip įpareigota imtis priemonių jai tęsti. Galiausiai ji apgailestauja, kad dėl Europos Sąjungos laiko juostų skirtumų atsiranda sunkumų ir diskriminacija, nes, vertinant absoliučiai, labiausiai į rytus nutolusios šalys, palyginti su labiausiai į vakarus nutolusiomis šalimis, visada turi laiko pranašumą ir bylą gali inicijuoti pirmos.

37. Be to, pagrindinės bylos ieškovė iš esmės teigia, kad Reglamento Nr. 2201/2003 19 straipsnio negalima aiškinti taip, kad teismo jurisdikcija yra nustatyta, kai jame pradėtas teismo procesas vėliau nutraukiamas dėl jį inicijavusios šalies neveikimo, nes priešingu atveju būtų nesilaikoma 1950 m. lapkričio 4 d. Romoje pasirašytos Europos žmogaus teisių ir pagrindinių laisvių apsaugos konvencijos 6 straipsnio reikalavimų. Nors pagal šį reglamentą tikrai leidžiama pasirinkti teismą, turintį jurisdikciją nagrinėti santuokos nutraukimo bylą, pagal jį šaliai negalima leisti pasirinkti kitai šaliai nepalankaus teismo ir vėliau vilkinti bylos, kurią ji pati inicijavo, nagrinėjimo arba visiškai jo išvengti.

38. Šiuo klausimu ji pažymi, kad yra priversta bylinėtis užsienio valstybės, kurioje negyvena nė viena iš šalių, teisme, kuris jai nepalankus atsižvelgiant į tikėtiną rezultatą, arba netenka visų apskundimo priemonių, nes atsakovas vilkina Prancūzijoje iškeltos bylos nagrinėjimą ir kliudo iškelti bet kokią kitą bylą.

39. Pagrindinės bylos ieškovė dar nurodo, kad atsižvelgiant į Reglamento Nr. 2201/2003 tikslą ir bendrą struktūrą prioritetinės jurisdikcijos, suteikiamos teismui, kuriame byla iškeliama pirmiausia, turi būti laikomasi, jeigu procesą pradėjusi šalis vykdo pareigą atlikti veiksmus rūpestingai ir greitai, kad ginčas būtų išspręstas. Šiuo klausimu pagal analogiją ji nurodo Reglamento Nr. 2201/2003 16 straipsnio 1 dalį, 2008 m. gruodžio 18 d. Tarybos reglamento (EB) Nr. 4/2009 dėl jurisdikcijos, taikytinos teisės, teismo sprendimų pripažinimo ir vykdymo bei bendradarbiavimo išlaikymo prievolių srityje [10] 9 straipsnį ir 2012 m. liepos 4 d. Europos Parlamento ir Tarybos reglamento (ES) Nr. 650/2012 dėl jurisdikcijos, taikytinos teisės, teismo sprendimų paveldėjimo klausimais pripažinimo ir vykdymo bei autentiškų dokumentų paveldėjimo klausimais priėmimo ir vykdymo bei dėl Europos paveldėjimo pažymėjimo sukūrimo [11] 14 straipsnį.

40. Galiausiai pagrindinės bylos ieškovė teigia, kad pripažinimas, jog jurisdikcija yra nustatyta, kaip tai suprantama pagal Reglamento Nr. 2201/2003 19 straipsnį, tik jeigu prašymą pateikęs asmuo elgiasi sąžiningai ir rūpinasi, kad byla būtų toliau nagrinėjama iki jos baigties, atitinka sveiką protą ir prigimtinį teisingumą, taip pat Prancūzijos teismų ir Teisingumo Teismo praktiką. Be to, 2013 m. birželio 26 d. sprendime [12] Prancūzijos *Cour de cassation* taip pat yra nusprendęs, kad pareiškimas tampa ieškiniu, tik jeigu yra įteikiamas šaukimas į teismą. Pagrindinėje byloje tai, kad pagrindinės bylos atsakovas nepašaukė pagrindinės bylos ieškovės į teismą, reiškia, kad procesas Prancūzijoje, kiek tai susiję su jurisdikcijos nustatymu pagal Reglamento Nr. 2201/2003 19 straipsnį, nebesukelia jokių padarinių. Be to, Teisingumo Teismas yra patvirtinęs, kad jeigu, nepaisant visų pastangų gauti informaciją iš šalies, kuri nurodo *lis pendens*, teismas, kuriame byla dėl tėvų pareigų iškelta vėliau, neturi jokios informacijos, leidžiančios įvertinti *lis pendens*, tam tikromis aplinkybėmis, protingą laiko tarpą palaukęs atsakymų, jis gali tęsti jame pareikšto ieškinio nagrinėjimą [13].

41. Per posėdį pagrindinės bylos ieškovė, atsakydama į Jungtinės Karalystės vyriausybės raštu pateiktas pastabas, patikslino, kad prejudicinius klausimus reikia pripažinti priimtinais. Ji pabrėžia, kad Jungtinėje Karalystėje *lis pendens* tikrai reikia vertinti pagal bylos iškėlimo teisme, o ne teismo sprendimo priėmimo dieną. Remdamasi tuo ji daro išvadą, jog yra dar svarbiau, kad Teisingumo Teismas atsakytų

10 — OL L 7, p. 1.

11 — OL L 201, p. 107.

12 — 2013 m. birželio 26 d. *Cour de cassation* 1-osios civilinių bylų kolegijos sprendimas, apeliacinis skundas Nr. 12-24001 (ECLI:FR:CCASS:2013:C100695).

13 — Žr. Sprendimą *Purrucker* (C-296/10, EU:C:2010:665, 86 punktas).

į pateiktus klausimus ir pripažintų, kad data, į kurią reikia atsižvelgti, yra kreipimosi į prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikusį teismą data, šiuo atveju – 2014 m. birželio 13 d., todėl į Prancūzijos teismą kreiptasi vėliau – pagrindinės bylos atsakovo prašymą dėl santuokos nutraukimo šis teismas gavo 2014 m. birželio 17 d.

42. Ji taip pat tvirtino, kad teismo, į kurį kreiptasi vėliau, pareiga „atsisakyti jurisdikcijos“, kaip tai suprantama pagal Reglamento Nr. 2201/2003 19 straipsnio 3 dalį, nereiškia, kad jis prisipažįsta neturintis jurisdikcijos, nes šis jurisdikcijos atsisakymas teturi stabdomąjį poveikį ir leidžia atnaujinti procesą teisme, į kurį kreiptasi vėliau, jeigu byla, iškelta teisme, į kurį kreiptasi pirmiausia, nutraukiama, kaip yra pagrindinėje byloje nagrinėjamu atveju.

B – *Jungtinės Karalystės vyriausybės pastabos*

43. Jungtinės Karalystės vyriausybė pirmiausia mano, kad Teisingumo Teismas neturi atsakyti į prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikusio teismo prejudicinius klausimus.

44. Šiuo klausimu ji nurodo, kad pagal Prancūzijos civilinio proceso kodekso 1113 straipsnį pagrindinės bylos atsakovo Prancūzijos teisme iškelta separacijos byla nutraukta 2014 m. birželio 17 d. pirmąją valandą, todėl prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikęs teismas, kuriam pagrindinės bylos ieškovė prašymą dėl santuokos nutraukimo pateikė 2014 m. birželio 13 d., turi būti laikomas „teismu, į kurį kreiptasi pirmiausia“, o ne „teismu, į kurį kreiptasi vėliau“, ir tai, kad pagrindinės bylos atsakovas 2014 m. birželio 17 d. 8 val. 20 min. pateikė prašymą dėl santuokos nutraukimo, šios padėties niekaip nekeičia.

45. Ši pozicija atitinka Reglamento Nr. 2201/2003 19 straipsnyje nustatytomis *lis pendens* taisyklėmis siekiamą tikslą [14] išvengti rizikos priimti nesuderinamus sprendimus skirtinguose teismuose vykstant lygiagretiems procesams ir Teisingumo Teismo praktiką.

46. Vis dėlto Jungtinės Karalystės vyriausybė nagrinėja du prejudicinius klausimus.

47. Jungtinės Karalystės vyriausybė pirmiausia teigia, kad pirmasis klausimas, susijęs su tuo, ar Prancūzijos teismo jurisdikcija yra nustatyta, kaip tai suprantama pagal Reglamento Nr. 2201/2003 19 straipsnį, kyla tik tuo atveju, jeigu prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikusį teismą reikia laikyti „teismu, į kurį kreiptasi vėliau“. Ji primena, kad Teisingumo Teismas yra nusprendęs, jog ši nuostata [15], kaip ir lygiavertės 1968 m. rugsėjo 27 d. Briuselio konvencijos dėl jurisdikcijos ir sprendimų civilinėse ir komercinėse bylose vykdymo [16] ir Reglamento Nr. 44/2001 [17] nuostatos, turi būti aiškinama teleologiškai, atsižvelgiant į Reglamentu Nr. 2201/2003 siekiamus tikslus išvengti lygiagrečių procesų skirtingų valstybių narių teismuose ir dėl to galinčių atsirasti priešingų sprendimų.

48. Tačiau nors konkrečiu momentu Prancūzijos teismo jurisdikcija ir buvo nustatyta, ji tokia nebėra, nes Prancūzijoje iškelta separacijos byla buvo nutraukta. Taigi prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikęs teismas turėtų nuspręsti, kad iš tikrųjų *lis pendens* nebėra. Šis sprendimas leistų užtikrinti, kad būtų pasiektas Reglamento Nr. 2201/2003 19 straipsnio tikslas išvengti nesuderinamų sprendimų ir taip užtikrinti teisinį saugumą, kartu įpareigojus pareiškėją veikti siekiant tęsti bylos nagrinėjimą, jeigu jis turi būti užbaigtas laiku ir praėjus tam tikram laikotarpiui nutraukiamas.

14 — Žr. Sprendimą *C* (C-376/14 PPU, EU:C:2014:2268) ir generalinio advokato M. Szpunar nuomonę byloje *C* (C-376/14 PPU, EU:C:2014:2275, 58–60 punktai).

15 — Žr. Sprendimą *Purrucker* (C-296/10, EU:C:2010:665, 64 ir 66 punktai).

16 — (OL L 299, 1972, p. 32, toliau – Briuselio konvencija). Žr. sprendimus *Gasser* (C-116/02, EU:C:2003:657, 41 punktas) ir *Mærsk Olie & Gas* (C-39/02, EU:C:2004:615).

17 — Žr. Sprendimą *Cartier parfums-lunettes et Axa Corporate Solutions assurances* (C-1/13, EU:C:2014:109, 40 punktas).

49. Jungtinės Karalystės vyriausybė į antrąjį klausimą siūlo atsakyti, kad iš esmės Reglamento Nr. 2201/2003 19 straipsnis aiškintinas taip, kad pagal sąvoką „nustatyta“ šalis, inicijavusi pirmąją bylą, t. y. separacijos bylą, kurią inicijavo pagrindinės bylos atsakovas, turi elgtis rūpestingai, kol ginčas bus išspręstas.

50. Šiuo klausimu ji nurodo, kad Reglamento Nr. 2201/2003 *lis pendens* taisyklių tikslą išvengti lygiagrečių procesų skirtinguose teismuose ir rizikos priimti nesuderinamus sprendimus reikia laikyti padedančiu, o ne kliudančiu pasiekti ginčo baigtį, taigi tai reiškia, kad šalys turi imtis veiksmų siekdamos tęsti procesą.

51. Todėl klausimas, ar ieškovas elgėsi rūpestingai, siekdamas, kad jo inicijuotos bylos nagrinėjimas tęstųsi, ar tiesiog leido, kad ši byla laikui bėgant būtų nutraukta, yra reikšminga aplinkybė vertinant, ar teismo, į kurį jis kreipėsi, jurisdikcija yra nustatyta, kaip tai suprantama pagal Reglamento Nr. 2201/2003 19 straipsnį. Bet koks kitas sprendimas vestų į aklavietę ir trukdytų išspręsti ginčą, atimant iš atsakovo teisę į tai, kad jo byla būtų teisingai ir viešai išnagrinėta per pagrįstą laiką, kaip tai suprantama pagal Europos Sąjungos pagrindinių teisių chartijos 47 straipsnį.

C – *Komisijos pastabos*

52. Komisija pirmiausia pažymi, kad prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikusio teismo klausimai grindžiami dviem prielaidomis, iš kurių viena yra teisinga, o kita – klaidinga.

53. Pirmiausia ji pažymi, kad prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikęs teismas remiasi principu, jog Prancūzijos teisme iškelta separacijos byla pagal Reglamento Nr. 2201/2003 19 straipsnį trukdo iškelti kitoje valstybėje narėje inicijuotą santuokos nutraukimo bylą, ir ji mano, kad tai yra teisinga.

54. Tačiau Komisija nurodo, kad minėtos nuostatos formuluotė nebūtinai reiškia tokią išvadą. Iš tiesų šią nuostatą galima aiškinti taip, kad separacijos bylos iškėlimas neleidžia iškelti tik kitos separacijos bylos, tačiau nedraudžia iškelti santuokos nutraukimo bylos. Vis dėlto ją taip pat galima aiškinti ir taip, kad pagal ją neleidžiamos visos lygiagrečios bylos, susijusios su santuoka.

55. Komisija mano, kad teisinga yra antroji prielaida, nes Reglamento Nr. 2201/2003 19 straipsnyje reikalaujama ne to, kad kartu nagrinėjamos bylos turėtų tą patį dalyką ir pagrindą, o tik to, kad jos būtų susijusios su tų pačių šalių ginču. Be to, *lis pendens* taisyklės tikslas yra neleisti, kad skirtingų valstybių narių teismai priimtų nesuderinamus sprendimus, nes tai kliudytų vėliau juos pripažinti pagal Reglamento Nr. 2201/2003 22 straipsnio d punktą. Galiausiai šis sprendimas visų pirma turėtų būti taikomas tuo atveju, jeigu prašymas dėl separacijos ir prašymas dėl santuokos nutraukimo būtų glaudžiai susiję.

56. Antra, Komisija pažymi, kad prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikęs teismas remiasi prielaida, jog klausimą, ar yra *lis pendens*, reikia vertinti atsižvelgiant į tą dieną, kurią jam pateiktas prašymas dėl santuokos nutraukimo, šiuo atveju – 2014 m. birželio 13 d., o ne į dieną, kurią jis nagrinėjo klausimą, ar turi sustabdyti bylos nagrinėjimą, šiuo atveju – 2014 m. spalio 9 d.; Komisija mano, kad ši prielaida neteisinga.

57. Iš tiesų *lis pendens* taisyklės tikslas yra neleisti kartu pareikšti kelių ieškinių, susijusių su santuoka, ir to, kad kiltų grėsmė skirtingose valstybėse narėse priimti nesuderinamus sprendimus, taikant griežtą principą *prior temporis*. Atsižvelgiant į tai, ši taisyklė nekliudo šalims kreiptis į skirtingų valstybių narių teismus, tačiau pagal ją tiesiog reikalaujama, kad teismas, į kurį kreiptasi vėliau, sustabdytų bylos nagrinėjimą ir prireikus atsisakytų jurisdikcijos.

58. Komisija mano, kad tokiu atveju, kaip nagrinėjamasis pagrindinėje byloje, kai valstybės narės teisme vyksta bylos nagrinėjimas ir yra kreiptasi į antrosios valstybės narės teismą, tačiau pirmojoje valstybėje narėje iškelta byla nutraukiama iki to momento, kai pateiktas prašymas nutraukti antrojoje valstybėje narėje iškeltą bylą, vertinant *lis pendens* reikšminga diena yra ta, kurią teismas, į kurį kreiptasi antrojoje valstybėje narėje, priima sprendimą dėl to, ar jis turi sustabdyti bylos nagrinėjimą ir prireikus atsisakyti jurisdikcijos pagal Reglamento Nr. 2201/2003 19 straipsnį. Šį aiškinimą patvirtina ir Reglamento Nr. 2201/2003 19 straipsnio tekstas, ir bendra šio reglamento struktūra bei tikslas.

59. Šiuo atveju tuo metu, kai prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikęs teismas priėmė sprendimą dėl to, ar jis turi sustabdyti pagrindinės bylos ieškovės pateikto prašymo dėl santuokos nutraukimo nagrinėjimą (t. y. 2014 m. spalio 9 d.), Prancūzijoje jau nebevyko joks lygiagretus bylos nagrinėjimas, nes byla dėl separacijos buvo nutraukta 2014 m. birželio 16 d., todėl nekyla ir nesuderinamų sprendimų priėmimo rizika. Tai, kad pagrindinės bylos atsakovas prašymą dėl santuokos nutraukimo Prancūzijoje pateikė 2014 m. birželio 17 d. pirmąją valandą, neturi reikšmės, nes tą dieną Jungtinėje Karalystėje dar vyko bylos nagrinėjimas, taigi buvo susiklosčiusi *lis pendens* padėtis.

60. Šiomis aplinkybėmis Komisija daro išvadą, kad nebūtina atsakyti į prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikusio teismo klausimus, ir siūlo tik papildomą atsakymą, kartu nagrinėdama pirmojo klausimo a punktą ir antrąjį klausimą.

61. Pirmiausia ji nurodo, kad sąvokos „nustatyta jurisdikcija“ reikšmė turi būti logiškai siejama su teismo, į kurį kreiptasi, atliekamu patikrinimu, ar jis turi jurisdikciją pagal Reglamentą Nr. 2201/2003 ir ar į jį tinkamai kreiptasi pagal jo paties nacionalinę proceso teisę.

62. Komisija mano, kad aiškinant Reglamento Nr. 2201/2003 19 straipsnį naudinga remtis teismo praktika, susijusia su Reglamento Nr. 44/2001 27 straipsnio 2 dalimi, ir primena, jog Sprendime *Cartier parfums-lunettes ir Axa Corporate Solutions assurances* [18] Teisingumo Teismas nusprendė, kad „teismo, į kurį kreiptasi pirmiausia, jurisdikcija turi būti laikoma nustatyta <...>, jeigu šis teismas savo iniciatyva neatsisakė jurisdikcijos ir nė viena šalis jos neužginčijo iki to momento, kai pateikiamos pastabos, kurios pagal nacionalinę proceso teisę laikytinos pirmaisiais minėtam teismui pateiktais gynybos argumentais dėl bylos esmės“.

63. Tačiau pagrindinėje byloje nekyla abejonių, kad, kaip suprantama pagal minėtą teismo praktiką, Prancūzijos teismo, priėmusio 2011 m. gruodžio 15 d. nutartį dėl nesusitaikymo, jurisdikcija yra nustatyta nuo pat bylos nagrinėjimo pradžios. Pirma, šis teismas leido įteikti šaukimą į teismą ir, antra, pagrindinės bylos ieškovė dalyvavo bylos nagrinėjime, nes galėjo pateikti prašymą dėl laikinųjų priemonių ir neprieštaravo Prancūzijos teismo tarptautinei jurisdikcijai nei pirmojoje, nei apeliacinėje instancijose.

64. Komisija taip pat mano, kad Reglamento Nr. 2201/2003 19 straipsnyje nenustatyta jokia ieškovo pareiga teisme, į kurį kreiptasi pirmiausia, nagrinėjant bylą elgtis rūpestingai ir greitai. Ieškovas gali elgtis taip, kaip jam atrodo tinkamiausia, laikydamasis taikytinų nacionalinės teisės aktų, o teismas, į kurį kreiptasi, turi užtikrinti jų taikymą ir prireikus nubausti už bet kokį nepagrįstą veiksmą ar piktnaudžiavimą.

65. Bet kuriuo atveju valstybės narės teismas negali įvertinti, ar kitos valstybės narės teisme iškeltos bylos nagrinėjimo netęsimas rodo piktnaudžiavimą. Komisija šiuo klausimu pažymi, kad pagrindinės bylos ieškovė pati galėjo pranešti pagrindinės bylos atsakovui ne tik apie separacijos, bet ir apie santuokos nutraukimo bylą, kaip tai matyti iš Prancūzijos *Cour de cassation* 2014 m. vasario 10 d. nuomonės.

18 — C-1/13, EU:C:2014:109, 45 punktas.

66. Ji mano, jog Reglamento Nr. 2201/2003 19 straipsnį reikia aiškinti taip, kad teismo, į kurį kreiptasi pirmiausia, jurisdikcija netampa nenustatyta todėl, kad ieškovas per šiame teisme iškeltos bylos nagrinėjimą nesiima jokios iniciatyvos elgtis rūpestingai ir greitai, kad ginčas būtų išspręstas.

## V – **Analizė**

### A – *Pirminės pastabos*

67. Pirmiausia, taikant visas šiuo tikslu reikalingas išlygas, reikia pristatyti Prancūzijos teisės ypatumus, susijusius su separacijos ir santuokos nutraukimo bylomis, siekiant tiksliai įvertinti pagrindinėje byloje nagrinėjamo atvejo ypatumus ir prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikusio teismo klausimo neįprastumą.

#### 1. Separacijos ir santuokos nutraukimo bylų ypatumai Prancūzijoje

68. Kaip pirmasis Prancūzijos *Cour de cassation* generalinis advokatas Bernard de la Gâtinais nurodo savo išvadoje dėl Prancūzijos *Cour de cassation* 2014 m. vasario 10 d. nuomonės [19], kurią cituoja prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikęs teismas, separacija buvo ilgai laikoma „katalikų santuokos nutraukimu“, nes pagrindinis jos padarinys yra teisiškai pripažinti sutuoktinių gyvenimą skyrium ir sureguliuoti žmogiškuosius bei materialinius padarinius, kartu nenutraukiant santuokinio ryšio“. Todėl jeigu santuokos nutraukimas pagal savo galimus padarinius savaime apima separaciją, pati separacija neapima esminio santuokos nutraukimo elemento – santuokinio ryšio nutraukimo. Ši paprasta priežastis paaiškina principą, kad prašymas nutraukti santuoką gali būti pakeistas prašymu dėl separacijos, tačiau atvirkštinis variantas negalimas, ir šis principas įtvirtintas Civilinio proceso kodekso 1076 straipsnyje.

69. Kaip pažymi prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikęs teismas, pastarojoje nuostatoje numatyta, kad prašymą dėl separacijos pateikęs asmuo negali pakeisti šio prašymo prašymu dėl santuokos nutraukimo [20], ir jis tam tikra prasme tampa „įkalintas“ savo inicijuotos bylos. Taigi, jeigu prašymą dėl separacijos gavęs teismas priima nutartį dėl nesusitaikymo, kuria sutuoktiniams leidžia inicijuoti bylą dėl separacijos, kaip yra pagrindinėje byloje, prašymą pateikusiam asmeniui lieka tik dvi galimybės. Jis gali nuspręsti siekti separacijos, taigi užbaigti bylą, ir pranešti apie tai separacijos bylos atsakovui; jis gali tai padaryti tik per tris pirmuosius mėnesius nuo nutarties dėl nesusitaikymo priėmimo pagal Civilinio proceso kodekso 1113 straipsnį. Tačiau dėl vienos ar kitos priežasties jis taip pat gali atsisakyti separacijos ir pirmiausia pageidauti santuokos nutraukimo, atsisakydamas savo prašymo dėl separacijos, ir tuomet prašymo dėl santuokos nutraukimo priimtinumui taikoma sąlyga, kad šis atsisakymas būtų priimtas ir galutinis [21].

70. Tačiau praėjus Civilinio proceso kodekso 1113 straipsnyje nustatytam trijų mėnesių terminui separacijos bylos atsakovas gali ne tik kompensuoti pareiškėjo neveikimą, pats prašydamas priimti sprendimą dėl separacijos, bet ir inicijuoti santuokos nutraukimo bylą, nes jo priešpriešinis prašymas būtų priimtinas pagal Civilinio proceso kodekso 1076, 1111 ir 1113 straipsnius [22].

19 — Apeliacinis skundas Nr. 13/70007 (ECLI:FR:CCASS:2014:AV15001), toliau – 2014 m. vasario 10 d. nuomonė.

20 — Žr. Bernard de la Gâtinais išvadą dėl 2014 m. vasario 10 d. nuomonės ir minėtą *Cour de cassation* praktiką.

21 — Žr. C. Watine-Drouin „Séparation de corps, causes, procédure, effets“, JurisClasseur Notarial, Leidimas Nr. 5, Nr. 34 ir nurodyta teismo praktika.

22 — Žr. 2014 m. vasario 10 d. nuomonę ir Bernard de la Gâtinais išvadą.

71. Svarbiausias pagrindinės bylos aplinkybes ir prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikusio teismo klausimus reikia vertinti būtent šiomis teisinėmis aplinkybėmis [23].

2. Pagrindinės bylos ypatumai

72. Yra nustatyta ir neginčijama: kadangi pagrindinės bylos ieškovė ir pagrindinės bylos atsakovas yra Prancūzijos piliečiai, Prancūzijos teismas, kuriame pateiktas pagrindinės bylos atsakovo prašymas dėl separacijos, turi tarptautinę jurisdikciją nagrinėti šį prašymą pagal Reglamento Nr. 2201/2003 3 straipsnio 1 dalies b punktą, lygiai taip pat kaip ir jurisdikciją nagrinėti šio atsakovo prašymą dėl santuokos nutraukimo, kurį jis pateikė 2014 m. birželio 17 d. Ne mažiau aišku ir tai: kadangi abiejų sutuoktinių įprasta gyvenamoji vieta buvo Jungtinėje Karalystėje, šios valstybės narės teismai taip pat turi tarptautinę jurisdikciją priimti sprendimą dėl jų santuokos nutraukimo pagal Reglamento Nr. 2201/2003 3 straipsnio 1 dalies a punktą.

73. Be to, neginčijama, kad pagrindinės bylos atsakovas prašymą dėl separacijos Prancūzijos teismui pateikė pirmas, šiuo atveju – 2011 m. kovo 30 d., o pagrindinės bylos ieškovė 2011 m. gegužės 24 d. prašymą dėl santuokos nutraukimo pateikė Jungtinės Karalystės teismui, ir tai buvo teismas, į kurį kreiptasi vėliau, todėl jis turėjo sustabdyti bylos nagrinėjimą pagal Reglamento Nr. 2201/2003 19 straipsnio 1 dalį, kol bus nustatyta Prancūzijos teismo jurisdikcija.

74. Galiausiai neginčijama ir tai, kad Prancūzijos teismas, į kurį kreiptasi pirmiausia, 2011 m. gruodžio 15 d. nutartyje dėl nesusitaikymo pripažino savo jurisdikciją priimti sprendimą dėl pagrindinės bylos atsakovo pateikto prašymo dėl separacijos ir kartu pasiūlė šalims dėl jos inicijuoti bylą. Todėl ir pagal Reglamento Nr. 2201/2003 19 straipsnio 3 dalį *High Court of Justice*, kaip matyti iš nutarties dėl prašymo priimti prejudicinį sprendimą, 2012 m. lapkričio 7 d. pagrindinės bylos ieškovei sutikus atmetė jos prašymą dėl santuokos nutraukimo.

75. Remiantis tuo darytina išvada, kad bent per visą šį pirmą etapą pagrindinė byla buvo nagrinėjama laikantis Reglamento Nr. 2201/2003 19 straipsnyje nustatytų *lis pendens* taisyklių.

76. Visų pirma reikia pažymėti, kad, kaip nurodo Komisija, o dėl šio aspekto nediskutuota, kad yra *lis pendens*, kaip tai suprantama pagal šią nuostatą [24], nes prašymas dėl santuokos nutraukimo pateiktas valstybėje narėje, o prašymas dėl separacijos lygiagrečiai pateiktas kitoje valstybėje narėje, o minėtoje nuostatoje reikalaujama tik to, kad būtų tos pačios šalys, tačiau nereikalaujama, kad griežtai sutaptų prašymų dalykas ir pagrindas [25].

23 — Šiuo klausimu reikia pažymėti, kad, kaip pažymėjo pagrindinės bylos ieškovė, Prancūzijos *Cour de Cassation* patvirtino *Cour d'appel* sprendimą, kuris nusprendė, kad pagal Reglamento Nr. 2201/2003 3 straipsnio 1 dalies a punktą ir 16 straipsnį „į teismą dėl santuokos nutraukimo tinkamai kreipiamasi prašymo pateikimo dieną, jeigu kartu pateikiamas šaukimas į bylą dėl santuokos nutraukimo“; žr. 2013 m. birželio 26 d. *Cour de cassation* 1 civilinių bylų kolegijos sprendimą, apeliacinis skundas Nr. 12-24001 (ECLI:FR:CCASS:2013:C100695). Nors toks Reglamento Nr. 2201/2003 aiškinimas, darant prielaidą, kad Teisingumo Teismas jį patvirtins, iš tikrųjų išsprendžia pagrindinėje byloje kilusią problemą, nepaneigiama, kad Teisingumo Teismui pateikti klausimai susiję ne su „tinkamu“ kreipimusi į Prancūzijos teismą, bet, kaip bus paaiškinta toliau, su sąvokomis „nustatyta jurisdikcija“, kaip tai suprantama pagal Reglamento Nr. 2201/2003 19 straipsnį, ir „teismas, į kurį kreiptasi pirmiausia“, kaip tai suprantama pagal šio reglamento 16 straipsnį.

24 — Vis dėlto reikia pažymėti, kad Teisingumo Teismas dar neturėjo progos išaiškinti šios nuostatos.

25 — Primintina, kad Reglamento Nr. 2201/2003 19 straipsnio 1 dalyje iš esmės pakartojama Konvencijos dėl jurisdikcijos ir teismo sprendimų, susijusių su santuoka, pripažinimo ir vykdymo, pasirašytos 1998 m. gegužės 28 d. Briuselyje ir parengtos remiantis Europos Sąjungos sutarties K.3 straipsniu (OL C 221, 1998, p. 2, toliau – 1998 m. gegužės 28 d. Briuselio konvencija), 11 straipsnio 2 dalis, pristatyta kaip novatoriška nuostata, kurią raginama taikyti „klaidingo *lis pendens*“ atvejais, siekiant „konkrečiai atsižvelgti į valstybių teisinių sistemų skirtumus, susijusius su tuo, kad ne visose iš jų yra žinoma separacija, santuokos nutraukimas ir santuokos pripažinimas negaliojančia“. Žr. Alegría Borrás parengtos ir 1998 m. gegužės 28 d. Tarybos patvirtintos pagal Europos Sąjungos sutarties K.3 straipsnį parengtos konvencijos dėl jurisdikcijos ir teismo sprendimų, susijusių su santuoka, pripažinimo ir vykdymo aiškinamosios ataskaitos 54 punktą (OL 221, p. 27). Taip pat žr. Komisijos pasiūlymą [COM(1999) 220 *final*], po kurio buvo priimtas 2000 m. gegužės 29 d. Tarybos reglamentas Nr. 1347/2000/EB dėl jurisdikcijos ir teismo sprendimų, susijusių su santuoka ir tėvų pareigomis abiejų sutuoktinių vaikams, pripažinimo bei vykdymo (OL L 160, p. 19; 2004 m. specialusis leidimas lietuvių k., 19 sk., 1 t., p. 209), į kurį daroma nuoroda Komisijos pasiūlyme [COM(2002) 222 *final*], po kurio priimtas Reglamentas Nr. 2201/2003.

77. Tačiau pagrindinės bylos ginčas ir prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikusio teismo klausimai susiję ne su šiuo pirmuoju pagrindinės bylos raidos etapu, bet su antruoju jos etapu, prasidėjusiu visai prieš pasibaigiant Civilinio proceso kodekso 1113 straipsnyje numatytam 30 mėnesių terminui, kuriam pasibaigus neteko galios Prancūzijos teismo, į kurį kreiptasi pirmiausia, priimta nutartis dėl nesusitaikymo.

78. Iš tiesų, kaip matyti iš sprendimo dėl prašymo priimti prejudicinį sprendimą, pagrindinės bylos ieškovė prašė *High Court of Justice*, kad jis iš anksto priimtų jos prašymą dėl santuokos nutraukimo prieš pat pasibaigiant 2014 m. birželio 6 d. terminui[26]. Šis prašymas, kurį prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikęs teismas pavadino „išradingu“, vis dėlto buvo atmestas, nes pernelyg novatoriškas. Taigi pagrindinės bylos ieškovė 2014 m. birželio 13 d. pateikė prašymą dėl santuokos nutraukimo prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikusiame teisme.

79. Šiuo klausimu reikia pažymėti, kad prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikęs teismas formaliai neatmetė 2014 m. birželio 13 d. prašymo dėl santuokos nutraukimo, skirtingai nuo 2014 m. birželio 6 d. prašymo, kurio dalykas buvo kitoks, tačiau jis nepaaiškino tokio savo sprendimo. Visų pirma prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikęs teismas nenurodo, ar mano, kad į jį kreiptasi pagrįstai, atsižvelgiant į Jungtinės Karalystės teisę ir Reglamento Nr. 2201/2003 16 straipsnį.

80. Kad ir kaip būtų, būtent 2014 m. birželio 13 d. pagrindinės bylos ieškovės prašymu buvo iškelta byla, kuriai vykstant *High Court of Justice* pagrindinėje byloje kreipėsi į Teisingumo Teismą su prašymu priimti prejudicinį sprendimą, o pagrindinės bylos atsakovas prašė atmesti šį prašymą būtent remiantis Reglamento Nr. 2201/2003 19 straipsniu, teigdamas, kad 2014 m. birželio 13 d. separacijos bylos nagrinėjimas dar nepasibaigęs, ir pareikšdamas apie piktnaudžiavimą procesu.

81. Be to, būtent šio prašymo ypatingos aplinkybės paaiškina bent jau neįprastą Teisingumo Teismui pateiktų klausimų formuluotę, kurią dabar reikia aptarti.

### 3. Prejudicinių klausimų neįprastumas

82. Du prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikusio teismo klausimai yra glaudžiai susiję, nes pati jų formuluotė aiškiai susijusi su sąvoka „nustatyta jurisdikcija“, kaip ji suprantama pagal Reglamento Nr. 2201/2003 19 straipsnio 1 ir 3 dalis.

83. Iš tiesų pirmuoju savo klausimu prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikęs teismas iš esmės siekia sužinoti, ar Reglamento Nr. 2201/2003 19 straipsnio 1 ir 3 dalis reikia aiškinti taip, kad valstybės narės teismo, į kurį pirmiausia kreiptasi su prašymu dėl separacijos, jurisdikciją reikia ir toliau laikyti „nustatyta“ šio teismo nurodytomis aplinkybėmis, būtent:

— jeigu šios separacijos bylos ieškovas, kuriam leista prašyti priimti sprendimą dėl jo ir atsakovo separacijos per įstatyme nustatytą 30 mėnesių terminą, per šį terminą nepateikia tokio prašymo ir laukia, kol ši byla bus nutraukta, kad tame pačiame teisme inicijuotų naują bylą dėl santuokos nutraukimo,

— jeigu separacijos byla nutraukiama praėjus labai mažai laiko nuo santuokos nutraukimo bylos iškėlimo kitoje valstybėje narėje, ir

— jeigu separacijos bylos ieškovas dėl laiko juostų skirtumo santuokos nutraukimo bylą visada gali inicijuoti anksčiau nei atsakovas.

26 — Šiuo atžvilgiu žr. šios išvados 21 punktą.

84. Antruoju klausimu jis teiraujasi, ar Reglamento Nr. 2201/2003 19 straipsnį, visų pirma sąvoką „nustatyta“, reikia aiškinti taip, kad separacijos bylą valstybės narės teisme inicijavusi šalis turi elgtis rūpestingai ir greitai, kad šioje byloje būtų priimtas sprendimas.

85. Antruoju klausimu daugeliu atžvilgiu tik performuluojamas pirmasis klausimas, o prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikęs teismas siekia galiausiai ir iš esmės išsiaiškinti, ar valstybės narės teismo, kuriam pirmiausia paduotas prašymas dėl separacijos, jurisdikcija ir toliau gali būti laikoma nustatyta, kaip tai suprantama pagal Reglamento Nr. 2201/2003 19 straipsnio 1 ir 3 dalis, jeigu ieškovas elgėsi visiškai nerūpestingai ir nesiekė, kad ji būtų užbaigta.

86. Kad ir kaip ten būtų, prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikusio teismo klausimas yra susijęs tik su tuo, ar Reglamentą Nr. 2201/2003 reikia aiškinti taip, kad Prancūzijos teismo jurisdikcija, kuri buvo tinkamai nustatyta, kaip tai suprantama pagal minėto reglamento 19 straipsnį, kiek tai susiję su pagrindinės bylos atsakovo 2011 m. kovo 30 d. pateiktu prašymu dėl separacijos, pagrindinės bylos aplinkybėmis turi būti „toliau laikoma“ nustatyta ir ar todėl prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikęs teismas turi sustabdyti bylos nagrinėjimą, o prireikus – atsisakyti jurisdikcijos Prancūzijos teismo naudai, pagrindinės bylos ieškovei jame 2014 m. birželio 13 d. inicijavus santuokos nutraukimo bylą.

87. Tačiau siekiant atsakyti į šį klausimą pirmiausia reikia nustatyti, kuris teismas – prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikęs teismas, kuriame pagrindinės bylos ieškovė 2014 m. birželio 13 d. pateikė prašymą dėl santuokos nutraukimo, ar Prancūzijos teismas, į kurį 2014 m. birželio 17 d. pagrindinės bylos atsakovas kreipėsi su prašymu dėl santuokos nutraukimo, ypatingomis pagrindinės bylos aplinkybėmis, kurioms būdinga tai, kad Prancūzijoje iškelta separacijos byla tarp minėtų dviejų datų buvo nutraukta – turi būti laikomas „teismu, į kurį kreiptasi pirmiausia“, kaip tai suprantama pagal Reglamento Nr. 2201/2003 19 straipsnį. Tačiau šis klausimas priklauso ir nuo Reglamento Nr. 2201/2003 16 straipsnio, kurio prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikęs teismas nenurodė, ir nuo jo 19 straipsnio išaiškinimo.

88. Taigi abu prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikusio teismo klausimus reikia, pirma, nagrinėti kartu ir, antra, išplėsti ir performuluoti, kad jie taip pat būtų susiję su Reglamento Nr. 2201/2003 16 straipsniu.

89. Taigi manau, kad, siekiant prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikusiam teismui pateikti informaciją, kuri leistų jam išspręsti pagrindinės bylos ginčą, pagrindinį klausimą, į kurį turi atsakyti Teisingumo Teismas, galima suformuluoti taip:

„Ar Reglamento Nr. 2201/2003 16 ir 19 straipsnius reikia aiškinti taip, kad pagrindinės bylos aplinkybėmis:

— kai pirmosios valstybės narės teisme iškelta separacijos byla buvo nutraukta ir

— kai abu prašymai dėl santuokos nutraukimo buvo pateikti lygiagrečiai, pirmasis – kitos valstybės narės teisme beveik prieš pat nutraukiant separacijos bylą, o antrasis – pirmosios valstybės narės teisme jau nutraukus šią separacijos bylą,

pirmosios valstybės narės teismo jurisdikciją nagrinėti prašymą dėl santuokos nutraukimo reikia laikyti nustatyta?“

B – *Dėl Reglamento Nr. 2201/2003* 16 ir 19 straipsnių išaiškinimo

90. Nors Teisingumo Teismas jau turėjo progą išaiškinti Reglamento Nr. 2201/2003 19 straipsnio 2 dalį, nagrinėdamas *lis pendens* tėvų pareigų srityje [27], jis dar neturėjo progos išaiškinti 19 straipsnio 1 ir 3 dalių, Reglamento Nr. 1347/2000 11 straipsnio 1 ir 3 dalių arba 1998 m. gegužės 28 d. Briuselio konvencijos 11 straipsnio 1 ir 3 dalių.

91. Tačiau Teisingumo Teismas turėjo progą išaiškinti minėtoms nuostatoms lygiavertes nuostatas, įtvirtintas kituose dokumentuose, visų pirma Briuselio konvencijos dėl jurisdikcijos ir teismo sprendimų civilinėse ir komercinėse bylose vykdymo [28] 21 straipsnyje ir Reglamento Nr. 44/2001 [29] 27 straipsnyje, todėl jis gali naudingai remtis šia teismo praktika, kad atsakytų į prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikusio teismo klausimus [30].

92. Šiuo atveju Reglamento Nr. 2201/2003 19 straipsnio 1 ir 3 dalies nuostatose numatyta, kad *lis pendens* atveju teismas, į kurį kreiptasi vėliau, turi savo iniciatyva sustabdyti bylos nagrinėjimą, kol bus nustatyta teismo, į kurį kreiptasi pirmiausia, jurisdikcija, ir, nustačius pastarojo jurisdikciją, atsisakyti savo jurisdikcijos jo naudai.

93. Taigi valstybės narės teismas, kuriame paduotas, pavyzdžiui, prašymas dėl santuokos nutraukimo, turi savo iniciatyva sustabdyti bylos nagrinėjimą, jeigu prieš tai buvo kreiptasi į kitos valstybės narės teismą, pavyzdžiui, su prašymu dėl separacijos, kol bus nustatyta tos kitos valstybės narės teismo jurisdikcija. Nustačius šią jurisdikciją, teismas, kuriame vėliau paduodamas prašymas dėl santuokos nutraukimo, turi atsisakyti jurisdikcijos teismo, kuriame prašymas dėl separacijos paduotas pirmiausia, naudai.

94. Panašiai kaip Briuselio konvencijos 21 straipsnyje, minėtose nuostatose įtvirtinta procedūrinė *lis pendens* taisyklė, aiškiai ir išimtinai grindžiama chronologine tvarka, pagal kurią buvo kreiptasi į konkrečius teismus [31].

95. Pagrindinės bylos aplinkybėmis, kaip jau pažymėjau, Jungtinės Karalystės teismas, kuriam pagrindinės bylos ieškovė 2011 m. gegužės 24 d. padavė prašymą dėl santuokos nutraukimo, pagal Reglamento Nr. 2201/2003 19 straipsnio 3 dalį turėjo sustabdyti bylos nagrinėjimą ir tuomet pagal Reglamento Nr. 2201/2003 19 straipsnio 3 dalį atsisakyti jurisdikcijos; jis taip ir padarė.

96. Tačiau prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikusio teismo klausimai susiję ne su pagrindinės bylos ieškovės 2011 m. gegužės 24 d. prašymu dėl santuokos nutraukimo, bet su jos 2014 m. birželio 13 d. prašymu, o *lis pendens* problema, su kuria jis mano susidūręs, kyla dėl separacijos bylos, iškeltos 2011 m. kovo 30 d. Prancūzijoje, po jos 2014 m. birželio 17 d. Prancūzijoje iškeltos santuokos nutraukimo bylos ir prašymo dėl santuokos nutraukimo pateikimo Jungtinėje Karalystėje laikotarpiu nuo vienos šios datos iki kitos.

27 — Žr. Sprendimą *Purrucker* (C-296/10, EU:C:2010:665, 64–86 punktai).

28 — Žr. sprendimus *Zelger* (129/83, EU:C:1984:215); *Gubisch Maschinenfabrik* (144/86, EU:C:1987:528); *Overseas Union Insurance ir kt.* (C-351/89, EU:C:1991:279); *Tatry* (C-406/92, EU:C:1994:400); *von Horn* (C-163/95, EU:C:1997:472); *Drouot assurances* (C-351/96, EU:C:1998:242); *Gantner Electronic* (C-111/01, EU:C:2003:257); *Gasser* (C-116/02, EU:C:2003:657); *Mærsk Olie & Gas* (C-39/02, EU:C:2004:615).

29 — Visų pirma žr. Sprendimą *Cartier parfums-lunettes ir Axa Corporate Solutions assurances* (C-1/13, EU:C:2014:109) ir Sprendimą *Weber* (C-438/12, EU:C:2014:212)

30 — Šiuo klausimu, nors ir su išlygomis, susijusiomis su tėvų pareigų ypatybėmis, žr. generalinio advokato N. Jääskinen nuomonę byloje *Purrucker* (C-296/10, EU:C:2010:578, 95 ir paskesni punktai); taip pat žr. Sprendimą *Purrucker* (C-296/10, EU:C:2010:665, 64 ir paskesni punktai).

31 — Žr. Sprendimą *Gasser* (C-116/02, EU:C:2003:657, 47 punktas).

97. Tačiau griežtai chronologiniu požiūriu reikia pripažinti, kad nors 2014 m. birželio 13 d. Jungtinėje Karalystėje iškelta santuokos nutraukimo byla iškelta anksčiau, nei 2014 m. birželio 17 d. Prancūzijoje iškelta santuokos nutraukimo byla, 2011 m. kovo 30 d. Prancūzijoje iškeltos separacijos bylos nagrinėjimas dar nebuvo pasibaigęs tą dieną, kai Jungtinėje Karalystėje iškelta santuokos nutraukimo byla.

98. Kitaip tariant, vien remiantis Reglamento Nr. 2201/2003 19 straipsnio 1 ir 3 dalių nuostatomis negalima išspręsti tokiu atveju, kaip pagrindinėje byloje, kilusios *lis pendens* problemos, nes šiai situacijai būdingas „ištuokos“ procedūros dualumas Prancūzijoje ir lygiagrečių santuokos nutraukimo bylų iškėlimas dviejose skirtingose valstybėse narėse prieš pat nutraukiant separacijos bylą ir iš karto po jos nutraukimo.

99. Iš tiesų, viena vertus, galima būtų teigti, kad tuo metu, kai 2014 m. birželio 13 d. prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikusiam teismui buvo pateiktas prašymas dėl santuokos nutraukimo, šis teismas buvo ir liko teismas, į kurį kreiptasi vėliau, tad jis turėjo sustabdyti bylos nagrinėjimą ir atsisakyti jurisdikcijos, nes dar nebuvo pasibaigęs separacijos bylos nagrinėjimas.

100. Tačiau, kita vertus, taip pat galima teigti, kad 2014 m. birželio 17 d., kai Prancūzijos teismas gavo ieškinį dėl santuokos nutraukimo, prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikęs teismas buvo tas teismas, į kurį kreiptasi pirmiausia, nes separacijos byla jau buvo nutraukta.

101. Todėl ir pagal nusistovėjusią teismo praktiką pagrindinėje byloje iškilusį klausimą reikia išspręsti būtent atsižvelgiant į Reglamento Nr. 2201/2003 bendrą struktūrą ir jame įtvirtintų taisyklių tikslą [32].

102. Visų pirma manau, kad Komisijos pasiūlymu Teisingumo Teismui teismo praktikos keliu nustatyti datą, kuria remiantis reikia vertinti *lis pendens*, negalima vadovautis, nes iš tikrųjų taip būtų paneigtas bet koks *lis pendens* buvimas pagrindinėje byloje. Jungtinės Karalystės siūlomas požiūris nustatyti, kuris iš dviejų teismų, kuriuose yra lygiagrečiai pateikti prašymai dėl santuokos nutraukimo ir kurie abu yra vienodai kompetentingi juos nagrinėti, pagrindinės bylos aplinkybėmis turi būti laikomas teismu, į kurį kreiptasi pirmiausia, man atrodo tinkamesnis.

103. Šiuo klausimu reikia priminti, kad normomis dėl *lis pendens* tinkamo teisingumo vykdymo Sąjungoje tikslais siekiama išvengti lygiagrečių procesų skirtingų valstybių narių teismuose ir dėl to galinčių atsirasti priešingų sprendimų [33].

104. Šiuo tikslu Reglamento Nr. 2201/2003 19 straipsnyje buvo nustatytas aiškus ir veiksmingas *lis pendens* atvejų sureguliavimo mechanizmas, grindžiamas pirma nagrinėta chronologine procesine taisykle, o jo 16 straipsnyje [34] buvo apibrėžta sąvoka „kreipimasis į teismą“.

105. Iš tiesų reikia priminti, kad *lis pendens* taisyklių taikymo tikslais pagal šią nuostatą pripažįstama, kad į teismą kreiptasi tą dieną, kai jame buvo pareikštas ieškinys, arba tą dieną, kai ieškinį gavo institucija, atsakinga už jo įteikimą, atsižvelgiant į tai, kokią alternatyvą pasirinko šio teismo valstybė narė, tačiau abiem atvejais pareiškėjas neturi elgtis aplaidžiai, nesiimdamas priemonių, kurių jis turi imtis, kad minėtas dokumentas būtų įteiktas atsakovui arba pateiktas teisme.

32 — Visų pirma žr. sprendimus *Gasser* (C-116/02, EU:C:2003:657, 70 punktas); *Cartier parfums-lunettes ir Axa Corporate Solutions assurances* (C-1/13, EU:C:2014:109, 33 punktas).

33 — Visų pirma, kiek tai susiję su Briuselio konvencija, žr. Sprendimą *Gasser* (C-116/02, EU:C:2003:657, 41 punktas), o kiek tai susiję su Reglamentu Nr. 2201/2003, Sprendimą *Purrucker* (C-296/10, EU:C:2010:665, 64 punktas).

34 — Reglamento Nr. 2201/2003 16 straipsnyje šiuo atveju pakartojamos Reglamento Nr. 1347/2000 11 straipsnio 4 dalies nuostatos.

106. Taigi Reglamento Nr. 2201/2003 16 straipsnyje apibrėžiamos ir procesinės, ir su laiku susijusios sąvokos „kreipimasis į teismą“ ypatybės, numatant, kada ir kokiomis sąlygomis ši sąvoka taikoma, neatsižvelgiant į valstybėse narėse taikomas taisykles [35]. Apskritai sąvoką „teismas, į kurį kreiptasi pirmiausia“ reikia laikyti savarankiška Sąjungos teisės sąvoka [36].

107. Taigi nustatyti, kaip Reglamento Nr. 2201/2003 19 straipsnio *lis pendens* taisyklę reikia konkrečiai taikyti tokiu atveju, kaip nagrinėjamasis pagrindinėje byloje, reikia būtent remiantis Reglamento Nr. 2201/2003 16 straipsnio nuostatomis, nes ją taikant turi būti galima kuo labiau apriboti lygiagrečių procesų riziką ir išvengti pernelyg ilgo bylos nagrinėjimo sustabdymo teisme, į kurį kreiptasi vėliau [37].

108. Taigi pirmasis klausimas, į kurį reikia atsakyti, yra tas, ar galima manyti, kad į prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikusį teismą buvo „kreiptasi“ 2014 m. birželio 13 d., kaip tai suprantama Reglamento Nr. 2201/2003 16 straipsnyje.

109. Atrodo, kad taip yra. Iš tiesų pagrindinės bylos ieškovė savo prašymą dėl santuokos nutraukimo pateikė 2014 m. birželio 13 d. prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikusiame teisme ir jokia sprendime dėl prašymo priimti prejudicinį sprendimą pateikta informacija neleidžia teigti, kad ji nesiėmė priemonių, kurių privalėjo imtis pagal Reglamento Nr. 2201/2003 16 straipsnį. Tačiau galiausiai tai turi patikrinti prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikęs teismas.

110. Be to, reikia pažymėti, jog taip pat atrodo, kad į Prancūzijos teismą su pagrindinės bylos atsakovo prašymu dėl santuokos nutraukimo buvo „kreiptasi“ 2014 m. birželio 17 d., kaip tai suprantama pagal Reglamento Nr. 2201/2003 16 straipsnį.

111. Taigi, griežtai taikant Reglamento Nr. 2201/2003 19 straipsnyje nustatytą procesinę chronologinę taisyklę reikia manyti, kad pagrindinės bylos aplinkybėmis tai prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikęs teismas yra tas teismas, į kurį pirmiausia kreiptasi su prašymu dėl santuokos nutraukimo, ir kad būtent Prancūzijos teismas, kaip teismas, į kurį kreiptasi vėliau, turi sustabdyti bylos nagrinėjimą, kol bus nustatyta prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikusio teismo jurisdikcija, ir prireikus atsisakyti jurisdikcijos.

112. Kadangi, pirma, Prancūzijos teismo jurisdikciją nagrinėti pagrindinės bylos atsakovo inicijuotą bylą dėl separacijos reikia laikyti išnykusia dėl šios bylos nutraukimo ir, antra, prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikusį teismą reikia laikyti teismu, kuriame prašymas dėl santuokos nutraukimo pateiktas pirmiausia, atrodo, kad prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikusio teismo nurodytos įvairios faktinės aplinkybės, kurias jis laikė lemiamomis savo prejudiciniuose klausimuose [38], nebeturi reikšmės. Taigi telieka atsakyti į vienintelį klausimą, ar prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikusio teismo jurisdikcija yra nustatyta, kaip tai suprantama pagal Reglamento Nr. 2201/2003 19 straipsnį.

113. Nors sprendimą šiuo klausimu turi priimti prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikęs teismas, reikia pažymėti, kad pagal Reglamento Nr. 2201/2003 3 straipsnį prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikęs teismas turi jurisdikciją nagrinėti pagrindinės bylos šalių prašymą nutraukti santuoką. Be to, galima pažymėti, kad, pirma, prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikęs teismas

35 — Kaip teisingai pažymi generalinis advokatas N. Jääskinen savo nuomonėje byloje *Purrucker* (C-296/10, EU:C:2010:578, 98 punktas). Šiuo atžvilgiu jis pabrėžia, kad teisės aktų leidėjas pakeitė Teisingumo Teismo poziciją, kurios šis laikėsi dėl Briuselio konvencijos 21 straipsnio Sprendime *Zelger* (129/83, EU:C:1984:215, 16 punktas); teismas nusprendė, kad „Konvencijos 21 straipsnį reikia aiškinti taip, kad teismu, „į kurį kreiptasi pirmiausia“, reikia laikyti tą teismą, kuriame yra pirmiausia įvykdomos sąlygos, leidžiančios galutinai nustatyti *lis pendens*, o šias sąlygas reikia vertinti pagal nacionalinę kiekvieno atitinkamo teismo teisę“.

36 — Žr. generalinio advokato N. Jääskinen nuomonę byloje *Purrucker* (C-296/10, EU:C:2010:578, 98 punktas).

37 — Pagal analogiją su Reglamento Nr. 44/2001 27 straipsniu žr. Sprendimą *Cartier parfums-lunettes ir Axa Corporate Solutions assurances* (C-1/13, EU:C:2014:109, 38 ir 41 punktai).

38 — T. y. pirma, aplinkybė, kad pagrindinės bylos atsakovas nesiėmė jokios iniciatyvos, kad būtų užbaigtas Prancūzijoje jo inicijuotos separacijos bylos nagrinėjimas; ar kad jis akivaizdžiai siekė sukliudyti iškelti bet kokią santuokos nutraukimo bylą Jungtinėje Karalystėje, ir, antra, aplinkybė, kad dėl atitinkamų Jungtinės Karalystės ir Prancūzijos laiko juostų skirtumo pareiškėjo, kuris kreipiasi į Prancūzijos teismą, padėtis neabejotinai yra palankesnė dėl Reglamento Nr. 2201/2003 19 straipsnyje nustatytų chronologinių *lis pendens* taisyklių.

neatsisakė jurisdikcijos nagrinėti pagrindinės bylos ieškovės pateikto prašymo dėl santuokos nutraukimo, o pasielgė kaip tik priešingai, ir, antra, pagrindinės bylos atsakovas neteigė, kad prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikęs teismas neturi jurisdikcijos, ir tik pateikė prašymą atmesti arba išbraukti iš registro pagrindinės bylos ieškovės prašymą dėl santuokos nutraukimo pagal Reglamento Nr. 2201/2003 19 straipsnio 3 dalį [39].

114. Be to, galima teigti, kad pagrindinės bylos aplinkybėmis dėl pateikiamo Reglamento Nr. 2201/2003 16 ir 19 straipsnių aiškinimo nepalankioje padėtyje atsiduria asmenys, kurie, šiuo atveju – pagrindinės bylos atsakovas, negali inicijuoti santuokos nutraukimo bylos Prancūzijoje, jeigu yra inicijavę separacijos bylą ir jeigu santuokos nutraukimo byla kitoje valstybėje narėje iškeliama visai prieš pat baigiantis Civilinio proceso kodekso 1113 straipsnyje numatytam separacijos bylos nutraukimo terminui.

115. Tačiau ši nepalanki padėtis yra labiau menama nei reali, nes neginčijama, kad pagrindinės bylos atsakovas galėjo atsiimti prašymą dėl separacijos ir vėliau Prancūzijos teisme pateikti ieškinį dėl santuokos nutraukimo, jei tik būtų to norėjęs. Jeigu nepalanki padėtis ir būtų, tai ji susiklostytų tik dėl „ištuokos“ procedūros dualumo Prancūzijoje ir ieškovo bei atsakovo procesinės padėties disbalanso, kuris nagrinėjant separacijos bylą atsiranda dėl Civilinio proceso kodekso 1076, 1111 ir 1113 straipsnių.

116. Bet kuriuo atveju ir, kaip savo išvadoje byloje *Weber* [40], kiek tai susiję su Reglamento Nr. 44/2001 27 straipsniu, pažymi generalinis advokatas N. Jääskinen, šioje nuostatoje įtvirtinta jurisdikcijos pirmenybės taisyklė, paremta tik chronologine tvarka, neabejotinai lemia šalies, kuri pasirodė esanti greičiausia kreipdamasi į tam tikros valstybės narės teismą, privilegijavimą.

117. Remiantis tuo, kas nurodyta, darytina išvada, kad į prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikusio teismo klausimus reikia atsakyti, kad Reglamento Nr. 2201/2003 16 ir 19 straipsniai aiškintini taip, kad tokiomis aplinkybėmis, kaip pagrindinėje byloje:

— kai nutraukta pirmosios valstybės narės teisme iškelta separacijos byla ir

— kai yra lygiagrečiai pateikiami du prašymai dėl santuokos nutraukimo, pirmasis – kitos valstybės narės teisme prieš pat nutraukiant separacijos bylą, o antrasis – pirmosios valstybės narės teisme iš karto po šios bylos nutraukimo,

pirmosios valstybės narės teismo jurisdikciją nagrinėti prašymą dėl santuokos nutraukimo reikia laikyti nenustatyta.

## VI – **Išvada**

118. Atsižvelgdamas į pateiktus argumentus, siūlau Teisingumo Teismui į *High Court of Justice (England and Wales), Family Division* pateiktus klausimus atsakyti taip:

2003 m. lapkričio 27 d. Tarybos reglamento (EB) Nr. 2201/2003 dėl jurisdikcijos ir teismo sprendimų, susijusių su santuoka ir tėvų pareigomis, pripažinimo bei vykdymo, panaikinančio Reglamentą (EB) Nr. 1347/2000, 16 ir 19 straipsnius reikia aiškinti taip, kad tokiomis aplinkybėmis, kaip pagrindinėje byloje:

— kai nutraukta pirmosios valstybės narės teisme iškelta separacijos byla ir

39 — Pagal analogiją su Reglamento Nr. 44/2001 27 straipsniu žr. Sprendimą *Cartier parfums-lunettes ir Axa Corporate Solutions assurances* (C-1/13, EU:C:2014:109, 44 punktas).

40 — C-438/12, EU:C:2014:43, 79 punktas.

— kai yra lygiagrečiai pateikiami du prašymai dėl santuokos nutraukimo, pirmasis – kitos valstybės narės teisme prieš pat nutraukiant separacijos bylą, o antrasis – pirmosios valstybės narės teisme iš karto po šios bylos nutraukimo,

pirmosios valstybės narės teismo jurisdikciją nagrinėti prašymą dėl santuokos nutraukimo reikia laikyti nenustatyta.